

Preprečevanje nezgod pri transportu z vozili na delovnem mestu

V Evropski uniji vsako leto v nezgodah pri delu umre okrog 5.500 ljudi, tretjina teh nezgod je povezana s transportom¹. Vozila lahko pri premikanju poškodujejo ljudi, če se vanje zaletijo, jih povozijo, se nanje prevrnejo ali pa če z njih padejo predmeti. Te **nezgode je mogoče preprečiti z učinkovitim upravljanjem in preventivnimi ukrepi**.

Največ nezgod se zgodi v **majhnih in srednje velikih gospodarskih družbah** z manj kot 50 zaposlenimi. Nasveti v tem biltenu pa so namenjeni varnosti pri transportu z vozili v gospodarskih družbah vseh vrst in velikosti.

Odgovornosti delodajalcev

Evropske direktive² vsebujejo naslednje zahteve:

- Spoštujte vsaj minimalne zahteve glede varnosti in zdravja na **delovnem mestu** ali na **gradbišču**, še posebej glede zasilnih poti in izhodov, prometnih poti, nevarnih območij, nakladalnih površin, ramp.
- Zagotovite **varno delovno opremo** (primernost, izbira, varnostne lastnosti, varna uporaba, usposabljanje in obveščanje, pregledovanje in vzdrževanje). Obstajajo tudi minimalne zahteve za premično delovno opremo (npr. viličarje).
- Postavite **varnostne znake**, če se nevarnostim ni mogoče izogniti ali jih ustrezno zmanjšati s preventivnimi ukrepi.
- Zagotovite **osebno varovalno opremo** (čelade, varovalno obleko), ki je prilagojena ugotovljenim tveganjem, če teh tveganj ni mogoče preprečiti na drugačen način. Oprema mora biti udobna, dobro vzdrževana in ne sme povečevati drugih tveganj.
- Upošteвайте **okvirno direktivo** za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, ki vključuje oceno in preprečevanje tveganj, daje prednost kolektivnim ukrepom za odpravljanje tveganj, upošteva posvetovanje z zaposlenimi, obveščanje in usposabljanje ter usklajevanje z izvajalci glede varnosti.

Direktive določajo minimalne zahteve, ki so bile prevzete v **nacionalne zakonodaje**. Slednje lahko določajo dodatne zahteve.

Delavci so dolžni aktivno sodelovati pri preventivnih ukrepih delodajalca in pri tem upoštevati navodila v skladu z usposabljanjem, ki so ga bili deležni.

Posvetovanje z zaposlenimi je nujno. Njihovo znanje omogoča odkrivanje nevarnosti in izvajanje učinkovitih ukrepov.

Praktično preprečevanje nezgod:

Prvi korak je **ustrezna in zadostna ocena tveganj**:

1. Ugotovite, katera tveganja so povezana z aktivnostmi, ki vključujejo vozila na delovnem mestu – npr. vzvratna vožnja, nakladanje in razkladanje. Vprašajte se: *'Kaj bi lahko šlo narobe in zakaj?'* – npr.: Se vozila lahko zaletijo v ljudi oziroma jih povozijo? Lahko ljudje padejo med nakladanjem vozil?
2. Ugotovite, koga bi lahko vsaka posamezna nevarnost prizadela. To so verjetno vozniki vozil in drugi delavci, lahko pa tudi obiskovalci in druge osebe.

3. Ovrednotite tveganja za vsako nevarnost – kolikšna je verjetnost, da bo prišlo do škode in kolikšen bi lahko bil njen obseg? So obstoječi varnostni ukrepi zadostni ali pa je morda treba storiti več?
4. Določite prednostne ukrepe in jih začnite izvajati.
5. Redno preverjajte oceno tveganj, še posebej če pride do sprememb, npr. nova vozila, spremenjene transportne poti.

Prednost imajo kolektivni **ukrepi za odpravo tveganja**, kot je na primer boljša razmestitev in umestitev delovnega mesta, ki zmanjša možnosti nezgod pri transportu. Če tveganj ni mogoče odpraviti, uporabite varnostne znake in podobno signalizacijo. Nekaj primerov področij, ki jih je treba upoštevati pri oceni tveganja in določitvi preventivnih ukrepov, je navedenih v nadaljevanju.

Varna delovna mesta in načini dela

Izogibajte se vzvratni vožnji, in sicer z **boljšo ureditvijo** delovnega mesta ter z uporabo varnih načinov dela pri vzvratni vožnji.

Zagotovite varno **nakladanje in razkladanje vozil**.

Preverite, ali so **prometne poti** primerne za vozila in pešce.

Če je le mogoče, **ločite prometne poti za vozila od tistih za pešce**. Če to ni mogoče, postavite ustrezne opozorilne znake. Določite mesta za prečkanje transportnih poti. Razmislite o uvedbi enosmernega prometa, da zmanjšate tveganja za trčenje vozil.

Preverite, ali so **prometne poti za vozila primerne** za vrsto in število vozil, ki se vozijo po njih. Biti morajo dovolj široke, talne in cestne površine morajo biti v dobrem stanju. Kjer je mogoče, odstranite ovire, sicer pa poskrbite, da bodo jasno vidne. Izogibajte se ostrim ovinkom. Na nepreglednih ovinkih namestite ustrezna ogledala.

Poskrbite za ustrezno **varnostno ureditev**. Morda so potrebni znaki za označevanje smeri, omejitev hitrosti in označevanje prednosti. Razmislite, ali so potrebne fizične omejitve hitrosti, na primer hitrostne ovire. Robovi nakladalnih območij, jam ipd. morajo biti jasno označeni in po možnosti ograjeni.

Poskrbite za ustrezno **vzdrževanje vozil**, tudi s preventivnim vzdrževanjem. Vozniki morajo pred uporabo vozil sami opraviti osnovno varnostni pregled, npr. preskušanje zavor in luči pred začetkom izmene.

IDEWE

¹ Accidents at work in the EU in 1996, Statistics in Focus, Theme 3 - 4/2000, Eurostat.

² <http://europe.osha.eu.int/legislation/> ponuja povezave do **zakonodaje EU**, podrobnosti o usmeritvah Evropske komisije za majhne in srednje velike gospodarske družbe ter za ocene tveganj, prav tako pa tudi povezave do spletnih strani držav članic, kjer je mogoče najti **nacionalne** zakonodaje, v katere so prenešene direktive in smernice.

Vožnja in postopki

Poskrbite, da bodo **postopki izbire in usposabljanja** zagotavljali varno vožnjo voznikov. Slednji morajo znati upravljati svoja vozila in opravljati vsakodnevno vzdrževanje. Vozniki morajo biti zdravstveno sposobni za delo, imeti morajo dobro motoričnost telesa, dober vid in sluh. Vožnja z vozili je dovoljena le tistim, ki so bili izbrani v skladu z ustreznimi postopki in ustrezno usposobljeni.

Osvetlitev in vidljivost morata omogočati varen prehod skozi delovišče (tako na njem kot zunaj njega). Potencialne nevarnosti, npr. križišča, pešci in ovire, morajo biti jasno vidni. Če prometnih poti za voznike in pešce ni mogoče ločiti, morajo eni ali drugi nositi varnostne obleke, ki so na daleč vidne.

Varnost vozil

Uporabljati se smejo le **varna in ustrezna vozila**. Ob nakupu je potrebno preveriti, če so opremljena z varnostnimi napravami in če ustrezajo zahtevanim predpisom in standardom. Vozila morajo biti takšna, da omogočajo varno vstopanje in izstopanje. Voznik mora biti ustrezno zavarovan pred prevračanjem vozila ali pred padajočimi predmeti. Razmislite o uporabi zvočnih signalov, npr. pri vzvratni vožnji tovornjakov, ter utripajočih svetlobnih signalih na vozilih, da bodo bolj vidna.

Varno upravljanje viličarjev

Viličarji so vpleteni v številne nezgode pri delu, pogosto pride do njih med vzvratno vožnjo. Dejavniki, ki povečajo verjetnost nezgod so: neustrezna usposobljenost, neustrezni opozorilni znaki, slabo vzdrževanje, nezadostna osvetlitev in pomanjkanje prostora.

Če prometnih poti za vozila in pešce ni mogoče ločiti:

- Uporabite primerne opozorilne znake in druge oznake, ki označujejo, da pot uporabljajo oboji.
- Razmislite o uporabi ene strani poti za pešce in jo označite kot pešpot.
- Prepričajte se, da so mesta za prečkanje jasno označena in vidna tako za pešce kot za voznike viličarjev.
- Vpeljite enosmerni promet, če bi to zmanjšalo tveganja trčenj.
- Bodite pozorni na območja, kjer se viličarji lahko srečujejo z drugimi vozili, npr. na nakladalnih območjih.

Slaba vidljivost

- Viličarji morajo biti jasno vidni ljudem v bližini (npr. s pomočjo utripajočih svetlobnih signalov, žarometov in luči za vzvratno vožnjo). Tudi voznik viličarja mora jasno videti ljudi v svoji bližini (npr. s pomočjo varovalnih oblačil, ki omogočajo, da so ljudje že na daleč vidni).
- Ko je viličar v uporabi, naj njegovi svetlobni signali utripajo.
- Razmislite o uporabi zvočnih signalov, še posebej na hrupnih delovnih mestih. Signali naj se uporabljajo pri prehodu skozi vrata, okrog nepreglednih ovinkov ali na začetku vzvratne vožnje.
- Zmanjšajte potrebo po vzvratnih vožnjah, npr. z uvedbo enosmernega sistema vožnje. Namestite ogledala tako, da bodo voznikom omogočala širok kot vidljivosti, in se prepričajte, da jih vozniki uporabljajo.
- Če delate v bližini viličarjev, se vedno prepričajte, da vas je voznik videl. Ne hodite za viličarji.

Varna vožnja

- Na prometnih deloviščih morajo biti hitrosti nižje, še posebej, če promet ni ločen od pešcev.
- S poti sproti odstranjujte odpadke in ovire.
- Izogibajte se ostrim ovinkom. Pritrjena ogledala lahko izboljšajo vidljivost v primerih, ko nepreglednih ovinkov ni mogoče odpraviti.
- Med delom ali vožnjo bodite pozorni na okolico.
- Bodite pozorni na vrata, prehode ali pešpote, kjer bi se lahko nenadoma pojavili pešci ali vozila.

Kontrolna lista za voznika

- Ne vozite v primeru slabših voznih sposobnosti, npr. kadar ste bolni oziroma kadar je vaš vid moten.
- Prepričajte se, da poznate upravljalne postopke in omejitve vašega vozila.
- Dnevno pregledujte svoje vozilo in poročajte o vseh težavah.
- Spoznajte in upoštevajte pravila in postopke na delovišču, vključno s postopki za ravnanje v nujnih primerih.
- Proučite signalizacijo.
- Držite se omejitev hitrosti. Bodite previdni, ko se približujete ovinkom.
- Pred vzvratno vožnjo preverite, ali ne stojijo za vašim vozilom pešci, vozila ali ovire.
- Če je z voznikovega položaja vidljivost slaba, si pomagajte s pripomočki, npr. z ogledali, ali pa z nekom, ki vas bo usmerjal.
- Pred vsakim nastavljanjem ali odstranjevanjem varnostnih zagzd ugasnite motor.

Več informacij / Literatura

Več informacij o dobrih praksah preprečevanja nezgod pri delu najdete na *spletni strani Agencije* na naslovu <http://osha.eu.int>. Vse publikacije Agencije na tem naslovu so na voljo brezplačno. 'Preprečevanje nezgod pri delu' je tema letošnjega Evropskega tedna varnosti in zdravja pri delu, ki v državah članicah poteka oktobra 2001 (več o tem na naslovu <http://osha.eu.int/ew2001/>). Spletna stran Agencije je povezana s *spletnimi stranmi držav članic*, kjer lahko najdete podatke o nacionalnih zakonodajah in smernicah. Za Slovenijo je to:

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Sektor za varnost in zdravje pri delu
Kotnikova 5
SI – 1000 Ljubljana
Faks: +386 1 478 3355
e-pošta: fp.mdds@gov.si